

अर्थ

'अर्थ एव प्रधानः' इति कौटिल्यः अर्थमूलौ धर्मकामाविति । — कौटिलीय कथंशास्त्र
संपादक—प्रो. वा. गो. काळे ★ सहसंपादक—श्री. वा. काळे

वर्ष ११

पुणे, बुधवार तारीख ५ डिसेंबर, १९४५

अंक ४८

— : साठे विस्कटे : —

ऑरेंज व श्रूसबरी

आतां स्थायिक ग्राहकांस अल्प प्रमाणांत मिळूं लागलीं. शुद्धसमाप्ति ज्ञाली असल्याकारणानें परगांवचे ग्राहकांसहि हळू हळू मिळूं शकतील.

—साठे विस्कट कं., पुणे २

विमा-काम-बक्षिसें

'सहाद्रि' प्रतिनिधींसाठी बक्षिसांची अपूर्व योजना !

'सहाद्रि' विमेदारांना किमान हप्ते व भरपूर सवलती !!

एजन्सी व पॉलिसी अत्यंत फायदेशीर.

- शाखा -
काळभोर आणि कं., पुणे.

अधिक माहितीसाठी
लिहा अगर भेटा.

गो. ग. सौंदणकर
मॅ. डिरेक्टर, सहाद्रि विमा कं. नासिक.

सर्व प्रांतांतील
सुती, गरम व रेशमी
खादीचा
सुंदर संच

खादी मन्दिर्

२६२, बुधवार पेठ,
ढमढेरे बोळाजवळ,
पुणे २

पैसा आणि ज्ञान वाढवा !

श्रीमंत कसे व्हावें ? — संपत्तीचा सुंदर मार्गदर्शक किं. १॥ रु., यशाचा सूर्योदय — व्यापारांत नक्की यश मिळतें किं. १॥ रु., काम आणि कामिनी — नैसर्गिक सौख्याचें सुंदर विवेचन करतें किं. १॥ रु., मृत्युलोकचा प्रवास — अद्भुत कथानक ! किं. १ रु.

मेसर्स—विपट आणि मंडळी,
पो० कराड, जि. सातारा.

विनचूकच्या माहितीनें

मोजक्या प्राप्तींत वाढत्या संसारखर्चास सहज
आळा घालतां येतो

प्रत्यक्ष माहिती मोफत — किंमत ४ आणे

— श्री बॉम्बे जनरल एजन्सी —

मायखळा पुल, नं. २७ मुंबई.

विविध माहिती

लष्करी नोकरांतून खाली झालेल्या लोकांची सहकारी सात्यांत सोय

मुंबई सरकारने लष्करी नोकरांतून मुक्त झालेल्यांची सहकारी सात्यांत सोय करण्याची योजना मंजूर केली आहे. ह्या योजने-प्रमाणे हल्ली पुणे येथे असलेला सहकारी सात्याचे अधिकारी तयार करण्याचा वर्ग १५ नोव्हेंबर १९४६ पर्यंत चालविण्यांत येईल. ह्या सात्यांतील अधिकाऱ्यांच्या हाताखाली लष्करी नोकरांतून मुक्त झालेल्या लोकांना कमीत कमी सहा महिने सांगोपांग शिक्षण देण्यांत येईल. ज्यांचे मराठी सहावीपर्यंत शिक्षण झाले आहे किंवा तत्सम लष्करी सर्टिफिकेट आहे अशा शिपायांना महिना ४५ रुपये शिष्यवृत्ति व रहावयास मोफत आगा देण्यांत येईल. ज्या शिपायांना जरूर असणारे इंग्रजी भाषेचे ज्ञान आहे अथवा ज्यांची योग्य शैक्षणिक पात्रता आहे त्यांना आधी सात्यांत कायम करण्यांत येईल व मग शिक्षण देण्यांत येईल. शिक्षण मिळत असतांना ज्या जागेवर त्यांची नेमणूक झाली असेल त्या जागेचा त्यांना पगार मिळेल व रहावयास दिलेल्या जागेबद्दल त्यांतून भाड्यादाखल पांच रुपये कापून घेण्यांत येतील.

अमेरिकन लष्कराला नको असलेल्या जिनसांची विक्री

अमेरिकन लष्कराला नको असलेले पांच लक्षांहून अधिक तऱ्हेचे जिनस लवकरच हिंदुस्थानांत नागरी उपयोगासाठी विकण्यांत येतील. ह्या जिनसांमध्ये औषधे, औषधी उपकरणे, औद्योगिक यंत्रसामुग्री व हत्यारे, ट्रॅक्टर, कापड व खाण्याचे जिनस आहेत. शिवाय विमाने, विलखती पत्रे व बुटांचे बंद हे देखील आहेत.

सहकारी दिनानिमित्त सभा

प्रांतिक सहकारी इन्स्टिट्यूटच्या शिक्षण समितीतर्फे सहकार दिन साजरा करण्यांत आला. अध्यक्षस्थानी रा.जी. एम. एस. राणे होते. आपल्या भाषणामध्ये, इन्स्टिट्यूटची सर्व कार्ये व चळवळी पुनः चालू होतील अशी आशा त्यांनी प्रदर्शित केली.

मुंबई प्रांतिक सहकारी इन्स्टिट्यूटची वार्षिक सभा

मुंबई प्रांतिक सहकारी इन्स्टिट्यूटची वार्षिक सभा सोमवार ता. १७ डिसेंबर रोजी इन्स्टिट्यूटच्या कचेरीत भरणाऱ आहे. एक्झिक्युटिव्ह कमिटीचा ३० जून, १९४५ अखेरच्या वर्षाचा रिपोर्ट, हिशेब, १९४५-४६ चे अंदाजपत्रक, ऑनररी ऑडिटरची नेमणूक, बॉयलॉज दुरुस्ती, वगैरेचा विचार सभेत होईल.

चितळे अॅग्रि. प्रॉडक्टस लि.

अॅग्रिकल्चरल प्रॉडक्टस लि. (गूळ कंपनी)चे नांव बदलून आतां चितळे अॅग्रि. प्रॉडक्टस असे ठेवण्यांत आले आहे. मॅनेजिंग एजन्सीच्या फर्मचे पहिले नांव "मे. डब्ल्यू. डी. चितळे अॅग्रि कं." असे होते ते 'चितळे ब्रदर्स' असे करण्यांत आले आहे.

औद्योगिक सहकारी सोसायट्यांची होनावर येथील परिषद

उत्तर कानडा जिल्ह्यांतील औद्योगिक सहकारी सोसायट्यांची एक परिषद होनावर येथे ता. ११ डिसेंबर रोजी श्री. वैकुण्ठराय मेहता ह्यांच्या अध्यक्षतेखाली श्री. एस. के. कडगापूर ह्यांच्या पुढाकाराने भरविण्यांत येणार आहे. उत्तर कानडा जिल्ह्यांतील खेडेगांवी घंटांच्या वाढीचा विचार त्यांत मुरुयतः होईल.

इंडियन ख्रिश्चन को. के. सोसायटी लि. पुणे, चा रौप्यमहोत्सव

इंडियन ख्रिश्चन को. के. सोसायटीचा रौप्यमहोत्सव ता. १ रोजी प्रा. धनंजयराव गाढगीळ ह्यांच्या अध्यक्षतेखाली गोखले हॉलमध्ये साजरा करण्यांत आला.

मुंबई इलाख्यांतील वेढ्यांच्या इस्पितळांचा अहवाल

मानसिक रोगावर उपचार करणारी मुंबई इलाख्यांत पांच इस्पितळे आहेत. त्यांतील येरवडा, ठाणे येथील इस्पितळे मोठी असून रत्नागिरी, धारवाड व अहमदाबाद येथील त्या मानाने लहान आहेत. गेल्या वर्षीत ह्या सर्व इस्पितळांतून २,२५९ रोग्यांवर उपचार करण्यांत आला. या रोग्यांचा निरनिराळ्या तऱ्हेने करमणूक करण्यासाठी व करमणुकीची उपकरणे घेण्यासाठी २,००९ रुपये खर्च करण्यांत आले. या वर्षीत वरील रोग्यांपैकी २३० रोगी साफ बरे झाले व ४५ सुधारले. या सर्व इस्पितळांचा खर्च चौदा लक्षांवर झाला असून मिळालेली फी वगैरे उत्पन्न वजा केल्यास बट्ट खर्च ९,५२,१५४ रुपये झाला. प्रत्येक रोग्यामागे माणशी खर्च कमीत कमी ३२७ रु. धारवाडास व जास्तीत जास्त ५३७ रुपये येरवड्यास येतो.

मुंबई इलाख्यांतील शिक्षणसात्याचा अहवाल

मुंबई इलाख्यांतील २१,१५३ शिक्षणसंस्थांतून १८,९५,८६९ विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत. या शिक्षणावर सहा कोट, सोळा लक्ष रुपये खर्च होत असून सरकार त्यापैकी दोन कोट चाळीस लक्ष रुपये देते. बाकीचा खर्च लोकल बॉर्डे, नगरपालिका व फी इत्यादिकांच्या उत्पन्नामधून होतो. मुंबई इलाख्यांत २३ महाविद्यालये व १,०१५ इंग्रजी शाळा आहेत. देशी भाषेत शिक्षण देणाऱ्या १८,५२६ प्राथमिक शाळा आहेत. या शाळाखेरीज प्रौढ स्त्रीपुरुषांना शिक्षण देणाऱ्या ८१८ शाळा आहेत. शिक्षण फसे बाबत हे शिकविणारी ३१ ट्रेनिंग कॉलेजे किंवा संस्था आहेत. शिक्षा झालेल्या अल्पवयी मुलामुलींना शिक्षण देणारी धारवाड येथे सरकारी शाळा आहे. तीत गतवर्षी २८५ विद्यार्थी होते.

पायोनियर डार्इंग हाऊस

—दातेवाडी, पुणे—

पक्क्या रंगाचीं कामे करून मिळतात.

रंगाची गॅरंटी हेंच आमचें ध्येय.

अर्थ

वा. व. च. (ट. स. माफ.) किरकोळ अं. २ आणे.

लिमिटेड कंपन्यांच्या डायरेक्टरांवर नियंत्रण

कार्यक्षमतेस बाध न येतां भागीदारांचें हितसंरक्षण

ब्रिटिश कंपनी कायद्यांत सुचविलेली सुधारणा

जून १९४३ मध्ये ब्रिटिश सरकारने मि. जस्टिस कोहेन ह्यांच्या अध्यक्षतेसाली एक कमिटी नेमून तिचेकडे १९२९ च्या कंपनीकायद्यांत सुधारणा सुचविण्याचें काम सोपविलें. कमिटीने आपला रिपोर्ट कांहीं महिन्यांपूर्वी सरकारास सादर केला. मर्यादित जबाबदारीच्या तत्त्वावर चालविण्यांत येणाऱ्या जॉइंट स्टॉक कंपन्यांचा व्यवहार भांडवल पुरविणाऱ्या भागीदारांच्या हितास पक्षेक तर न्हावाच व त्यासाठी भागीदारांचें कारभारावर नियंत्रण असवें, परंतु तें प्रभावी करीत असतांना कारभाराच्या कार्यक्षमतेस निष्कारण बाध येऊं नये, अशा प्रकारची सुधारणा सुचविण्याची जबाबदारी कोहेन कमिटीवर होती. प्रत्येक प्रकारचा धंदा लिमिटेड कंपनीच्या स्वरूपांत स्थापन होऊन वाढत असल्याचें आपणांस दिसून येतें आणि हिंदुस्थानांतहि गेल्या कांहीं वर्षांत लिमिटेड कंपन्यांची लोकप्रियता वाढलेली आपणांस आढळून येतें. व्यक्तिशः कंपन्यांच्या कारभारासंबंधी शक्य तेवढी माहिती भागीदारांस उपलब्ध करून देणें आवश्यक आहे; सहाजीकच कंपन्यांच्या कारभाराविषयीच्या प्रसिद्धीचा प्रश्न येथें उपस्थित होतो. (१) कंपनी चालविणारांवरिल जबाबदारी वाढविण्याची आणि (२) भागीदारांस आपलें मत प्रकट करण्यास व प्रभावी करण्यास संधी देण्याची अधिक चांगली व्यवस्था कायद्यांत केली पाहिजे, असा कोहेन कमिटीचा अभिप्राय आहे.

कोहेन कमिटीने कंपनी कायद्यांत अनेक सुधारणा सुचविल्या आहेत. त्यापैकी डायरेक्टरांमार्फत सुचविलेल्या सुधारणांचा विचार येथें करावयाचा आहे. डायरेक्टरांची पात्रता व त्यांचा कारभार ह्यांवरच लिमिटेड कंपन्यांचें यश अथवा अपयश ही अवलंबून असतात, ह्या दृष्टीने डायरेक्टरांवरिल निर्बंध जाचक न करता फक्त त्यांच्या विशिष्ट कुत्र्यांवर प्रसिद्धीचा श्रोत पाहण्याने कार्यभाग चांगला सावेल, असा कोहेन कमिटीचा सिद्धांत आहे. विशेषतः ज्या बाबतींत डायरेक्टरांचे व भागीदारांचे आणि समाजाचे हितसंबंध परस्परविरोधी असण्याचा संभव आहे, अशा बाबींस प्रसिद्धी जितकी जास्त मिलेल तितकें चांगलें.

डायरेक्टर हेच स्वतःचा मेहनताना ठरवीत असल्याकारणानें त्या मेहनतान्याच्या एकूण रकमेवर भागीदारांचें नियंत्रण असणें आवश्यक आहे, अशी कोहेन कमिटीची सूचना आहे. व्यक्तिशः प्रत्येक डायरेक्टरास मिळालेली रकम वेगवेगळी दाखविण्याचें कारण नाही, परंतु (१) डायरेक्टरांना कंपनीचा कारभार चालविण्याबद्दल वेतन, (२) डायरेक्टरांना सर्वांसाठी दिलेली रकम, (३) डायरेक्टरांच्या पेन्शन स्कीमला दिलेली रकम, (४) डायरेक्टरांना दिलेलें पेन्शन व (५) डायरेक्टरची जागा सुटल्याबद्दल किंवा इतर कारणांसाठी आजी किंवा माजी डायरेक्टरास दिलेली रकम, ह्या बाबींचा स्वतंत्र खुलासा करण्यांत आला पाहिजे, असें कमिटीने सुचविलें आहे. कांहीं कंपन्या डायरेक्टरांना करमाफ

फी किंवा पगार देतात, तें अनिष्ट असून, थांबविण्यांत आले पाहिजे अशीहि कमिटीची सूचना आहे.

डायरेक्टरांस आपल्या स्वतःच्या विशिष्ट स्थानाचा स्वतःच्या फायद्यासाठी आर्थिक उपयोग करून घेणें सहज शक्य असतें. आपल्या कंपनीमधील सासणी व अंतर्गत माहितीच्या आधारावर स्वतः तिच्या शेअर्सची खरेदी विक्री करणें किंवा ती माहिती दुसऱ्यास पुरविणें असले प्रकार कित्येक प्रसंगी उघडकीस येतात. महाराष्ट्रातील कंपन्यांचे भाग अद्याप स्टॉक एक्सचेंजवर नसल्याकारणानें, ह्या दुरुपयोगाचा अनुभव येथें प्रत्ययास येण्यास फारसा वाव नाही. म्हणून त्याचा विचार तूर्त करण्याचें प्रयोजन नाही. परंतु, कंपन्या इतर कंपन्या किंवा भागीदाऱ्या ह्यांचेशी करार करतात. त्यांत डायरेक्टरांचा हितसंबंध असू शकतो आणि अशा करारांत स्वतःसाठी नफा काढणें त्यांस अगदी शक्य असतें. एकाचा करारांत एकाचा डायरेक्टराचा हितसंबंध असेल, तर ही गोष्ट त्यानें इतर डायरेक्टरांच्या नजरेस आणली पाहिजे, असें आजचा कायदाहि सांगतो. तथापि, तेवढ्यानें भागत नाही, असा अनुभव आहे. डायरेक्टर बोर्डातील कोणत्याहि सभासदाचा एकाचा करारांत हितसंबंध असेल, तर भागीदारांस सादर करावयाच्या रिपोर्टांत त्याचा उल्लेख करण्यांत यावा, अशी कोहेन कमिटीची शिफारस आहे. एवढ्यानेंहि डायरेक्टरांवर पुरेसें नियंत्रण बसणार नाही, असा त्यावर तज्ञांचा अभिप्राय आहे.

कोणत्याहि कंपनीनें स्वतःच्या डायरेक्टरास कर्ज देऊं नये, ही कोहेन कमिटीची सूचना हिंदुस्थानांत आजहि प्रत्यक्ष अमलांत आहे. डायरेक्टरास काढून टाकावयाचें झाल्यास, त्याच्या निवृत्तीचे वेळीं त्यास पुनः न निवडणें भागीदारांच्या हातांत असतें आणि त्यास साधें मताधिक्य पुरतें. परंतु, इतर वेळीं डायरेक्टरास स्थानभ्रष्ट करावयाचें असल्यास, त्या ठरावास तीन चतुर्थांश मते मिळालीं पाहिजेत. कोणत्याहि ठरावास साच्या मताधिक्याच्या ठरावानें काढून टाकतां येतें, असें कोहेन कमिटीने सुचविलें आहे. आपला डायरेक्टर कितव्या वर्षी निवृत्त व्हावा हें प्रत्येक कंपनीनें ठरवून टाकलें पाहिजे आणि कंपनीनें तशी तरतूद केली नसेल तर स्वतःस ७० वें वर्ष लागल्यानंतर भरलेल्या कंपनीच्या वार्षिक सभेत डायरेक्टरानें निवृत्त व्हावें, अशी कायद्यांत सुधारणा कमिटीने सांगितली आहे.

कित्येक डायरेक्टरांची डायरेक्टरची जागा हें आजीव स्थान होऊन बसलेलें असतें. वयातीत झाल्यामुळे त्यांस सर्भांस हजर रहातां येत नाही व चाललेल्या चर्चेचें आकलनहि करतां येत नाही, अशी कित्येक उदाहरणे दाखवितां येतील. वयाच्या अमक्याच वर्षी डायरेक्टराची पात्रता नष्ट होते, असें सांगतां येणार नाही; ७० वर्षे वयाच्या कांहीं डायरेक्टरांचा मॅटू तरुण डायरेक्टरांच्या मॅटूपेक्षा अधिक चलास असू शकतो. तेव्हां, ७० वें वर्ष निवृत्तीसाठी योग्य असल्याचें जरी कोहेन कमिटीने सांगितलें असलें, तरी त्या वयाच्या विशिष्ट डायरेक्टराची निवृत्ति विशेष ठराव करून थांबविण्याचा अधिकार डायरेक्टर बोर्डास असावा, असें त्या कमिटीने सुचविलें आहे. अशा डायरेक्टराची बाब ही अपवादस लायक आहे, हें भागीदारांस समजावून सांगण्याची जबाबदारी डायरेक्टर बोर्डावर आहे, असा त्याचा अर्थ होतो.

नवा शोध

एकाच रेडिओ लहरीवर चित्रे व आवाज पाठविण्याचा शोध लावल्याचें वेस्टिंग हाऊस इलेक्ट्रिक कॉर्पोरेशनने प्रसिद्ध केलें आहे.

सहकारी कायद्यांत सुधारणा

सरकारी देखरेख व हस्तक्षेप ह्यांच्या उच्चघाटणाची आवश्यकता

लेखक:—श्री. वा. पुं. वेंकें, बी. कॉम., चेअरमन, सारस्वत को-वॅक लि., मुंबई.

सध्या सोसायट्यांचे सभासद आपल्या संस्थांच्या कारभारांत विशेष लक्ष घालीत नाहीत; रजिस्ट्रार व त्याचे दुय्यम अधिकारी हे आवश्यक ती देखरेख ठेवतीलच, अशी त्यांची अपेक्षा असते. कोणत्याहि लहानमोठ्या तक्रारीची दाद रजिस्ट्रारकडे मागण्याची त्यांची प्रवृत्ति असते. सहकारी चळवळ सरकारी असून प्रत्येक सोसायटीवर सरकारची प्रभावी देखरेख असल्याची अद्याप सर्वसाधारण भावना आहे. ह्याकारणाने, सभासदांत अनास्था निर्माण होते व जनतेतहि सहकारी संस्थांच्या निर्वेधपणासंबंधी गैरवाजवी विश्वास निर्माण होतो. गैरवाजवी विश्वास म्हणण्याचे कारण असे की, सोसायटीत भानगड उपस्थित झाल्यास प्रत्येक घडस सरकारी नियंत्रण व हस्तक्षेप असतांहि असे घडते. सरकार घेणे-कर्याबाबत कोणतीहि जबाबदारी पत्करण्यास तयार नसते.

सहकारी चळवळीने आतां विविध प्रकारची आर्थिक कामे हातीं घेतलीं आहेत, त्या सर्वांचे मार्गदर्शन सरकारी अधिकार्यांनी, ते कितीहि लायक असले तरी, करू न पाहणे संभवत नाही. सोसायटी चांगल्या तऱ्हेने चालविण्याची संपूर्ण जबाबदारी सभासदांवर टाकून सहकारी चळवळीचे मार्गदर्शन व देखरेख प्रौ. सहकारी इन्स्टिट्यूटसारख्या बिनसरकारी संघटनेस देणारी दुरुस्ती कायद्यांत करणे आवश्यक आहे. वेगवेगळ्या प्रकारच्या सोसायट्यांचा समाधानकारक विचार सध्याचा सहकारी कायदा करू शकत नाही. ह्यासाठी, (१) भांडवल पुरविणाऱ्या मध्यवर्ती संस्थांसाठी रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया अँकटचे धर्तीवर एक कायदा, (२) अर्बन सोसायट्यांसाठी एक कायदा व (३) सर्व प्रकारच्या सेडेगांवां सोसायट्यांसाठी एक स्वतंत्र कायदा, असे तीन कायदे करण्यांत यावेत. विशिष्ट मताधिक्याने सोसायटीस जॉइंट स्टॉक कंपनीत आपले रूपांतर करतां यावे व जॉइंट स्टॉक कंपनीस सोसायटीत आपले रूपांतर इच्छेप्रमाणे करतां यावे अशीहि कायद्यांत तरतूद असावी. सहकारी चळवळ व्यवहारी दृष्टीने यशस्वी व्हावयाची असल्यास, तिचेवर सरकारी नियंत्रण असतां कामा नये. तिने कायद्याची बंधने पाळलीं म्हणजे पुरे. जनतेच्या हितरक्षणाचे दृष्टीने आवश्यक तेवढी कडक बंधने घालण्यास अर्थातच हरकत नाही. जॉइंट स्टॉक कंपन्यांचा रजिस्ट्रार ज्याप्रमाणे कंपन्या रजिस्ट्रार करतो व कागदपत्र नोंदतो, त्याप्रमाणेच सहकारी सोसायट्यांच्या रजिस्ट्रारची भूमिका असणे जरूर आहे.

(" इ. को. रिझ्यू " वरून)

विजय साजरा करणारी पोस्टाचीं तिकिटें

विजय साजरा करणारी १३ आणा, ३३ आणे, ९ पै व १२ आणे किंमतीचीं नवी पोस्टाचीं तिकिटें हिंदुस्थान सरकारने काढलीं आहेत. त्यांपैकी पहिल्या दोन किंमतीचीं तिकिटें २ जानेवारी, १९४६ पासून पोस्टांत मिळू लागतील.

शेलम नदीवरील नवा पूल

गेलीं तीन वर्षे काश्मीर दरबारपुढे असलेले नवीन रस्त्यांचे व शेलम नदीवर आणखी एक बांधण्यांत येणाऱ्या पुलाचे बेत पक्के करून शेलमवरील नवीन पूल बांधण्याबद्दल हुकूम देण्यांत आला आहे. हा शेलम नदीवर श्रीनगरमध्ये आठवा पूल होईल.

श्री जयशंकर मिलस बार्शी, लिमिटेड नोटीस

नोटीस देण्यांत येत आहे की, श्री जयशंकर मिलस बार्शी, लिमिटेड, या कंपनीच्या भागीदारांची तेवीसावी सर्वसाधारण सभा, बार्शी येथे, कंपनीच्या रजिस्टर्ड ऑफिसांत, गुरुवार ता. २० डिसेंबर १९४५ रोजी, दुपारी २ वाजतां, (स्टॅण्डर्ड टाइम) साठी नमूद केलेल्या कामांसाठी भरविण्यांत येईल:—

- १ तारीख ३० माहे सप्टेंबर सन १९४५ अखेरच्या वर्षाचा ऑडिटर यांनी तपासलेला आढावा व नफातोटा पत्रक व डायरेक्टरांचा रिपोर्ट स्वीकारून मंजूर करणे.
- २ डेव्हिडंड मंजूर करणे.
- ३ रु. २०० च्या दिलेल्या देणगीस मंजुरी देणे.
- ४ श्री. रा. जिवराज हरिचंद्र शहा व श्री. विठ्ठल महालिंग फलफळे हे डायरेक्टर पाळीप्रमाणे कमी होत आहेत व त्या जागांसाठी नवीन निवडणूक करणे आहे. सदर कमी होणारे डायरेक्टर निवडणुकीस उभे राहण्यास लायक असून ते येत्या निवडणुकीकरिता उभे रहात आहेत.
- ५ चालू सालाकरिता ऑडिटर नेमणे व त्यांची फी ठरविणे.

नोटीस:—आणखी अशीहि नोटीस देण्यांत येत आहे की, कंपनीची शेअर ट्रेन्स्फर बुके, गुरुवार, ता. १३ डिसेंबर सन १९४५ पासून ते गुरुवार, ता. १० जानेवारी सन १९४६ पर्यंत (दोन्ही दिवस वरून) बंद ठेवण्यांत येतील.

बार्शी, } बोर्डाचे हुकूमावरून,
ता. ९ नोव्हेंबर १९४५ } शाहबुके आणि कंपनी
एजंटस

बँक ऑफ पूना लिमिटेड

४५५ रविवार पेठ, फडके गेट, पुणे. २

पाडव्याचे मुहूर्तावर कामकाजास सुरवात झाली

—बोर्ड ऑफ डायरेक्टर्स—

- १ शेठ धरलीधर चतुर्धन जोया, चेअरमन
- २ शेठ दत्तात्रय रामचंद्र नाईक, जे. पी.,
व्हाईस चेअरमन
- ३ डॉ. नारायण भिकाजी परुळेकर
- ४ शेठ लक्ष्मीनारायण रामचंद्र राठी
- ५ मि. फ्रामजी पेस्तनजी पोचा
- ६ शेठ नारायणदास श्रीराम सोमानी

सेव्हिंग बँक सात्यावर १ ३/४ टक्का व चालू सात्यावर ३ टक्का व्याज दिले जाते. मुदतीच्या ठेवी योग्य व्याजाने स्वीकारल्या जातात. व्याजाचे दर पत्रद्वारे. योग्य तारणावर कर्जे दिली जातात. मुंबई व इतर प्रमुख शहरांवर चेन्स, ड्रॉफ्टस, हुन्ड्यांचा व शेअर्सची सरदीबिक्री, रेल्वे रस्तांची वसुली वगैरे.

सर्व प्रकारचे बँकिंगचे व्यवहार केले जातात

स्फुट विचार

सहकारी बँकांच्या परिषदेचा महत्त्वाचा ठराव प्रांतिक सहकारी बँकांची सातवी परिषद मुंबई येथे गेल्या महिन्याचे असेरीस मरली होती आणि ह्या संस्थांच्या पुढे असलेल्या महत्त्वाच्या प्रश्नांची चर्चा तीमध्ये होऊन आवश्यक असे ठराव मान्य करण्यांत आले. शेतकरी कर्ज निवारण कायद्याची अंमलबजावणी ह्या प्रांतांत अनेक तालुक्यांत चालू झाली आहे आणि तिला अनुसरून कमी करण्यांत येणाऱ्या कर्जांच्या रकमांच्या हतेबंदीची फेड व चालू शेतकामासाठी लागणाऱ्या पैशाचा पुरवठा ह्याबाबतची जबाबदारी सहकारी पतपेढ्या व मध्यवर्ती बँका यांचेवर मुख्यत्वेकरून येऊन पडली आहे. हे काम सहकारी संस्थांनी उचलले आहे आणि त्यासंबंधांत सरकारने सहानुभूति दर्शवून सहायाचे आश्वासन दिले आहे, हे सर्वथा योग्यच आहे. तथापि, हा अत्यंत महत्त्वाचा पण अवघड प्रयोग आहे हांत संशय नाही. शेतकऱ्यांचा कर्ज हलका होऊन त्यांची फेड कर्जदारांच्या ऐपतीच्या मर्यादेत आणली तरी शेतीचा धंदा व शेतकऱ्यांचे जीवन ह्यांचेमध्ये इतकी अनिश्चितता असते की काटेकोर हिशेबाचा लागू त्यांचे व्यवहारांत प्रभावी होणे कठिण आहे. शेतकरी कर्जदार समासदांची पैशाची सोय तर व्हावी, पण ती बरोबर करणाऱ्या सहकारी पेट्या व बँका ह्यांच्या चरितार्थात व्यत्यय न येता त्यांचा गाढा सुरळीतपणाने चालावा अशी पक्की व्यवस्था करण्याचे अगत्य ह्या कारणाने मान्य केले जाणे अत्यंत आवश्यक आहे. ह्या कार्यां सरकारने सहकारी संस्थांस सढळ हाताने इष्ट ते सहाय केल्यावाचून शेतकरी कर्जनिवारणाच्या कायद्याचा हेतु सफल होणे अशक्य आहे हे येथे विसरून चालणार नाही. ह्या गोष्टीची जाणीव सहकारी बँकांनी अनेकवेळां सरकारास करून दिली असून त्यांच्या पर्याच्या परिषदेत मुख्य ठराव ह्या विषयावरच झालेला आहे. शेतकरी आणि त्यांच्या सहकारी संस्था जगवण्याचा हा प्रश्न असल्याने सरकारने त्यांस द्यावयाच्या सहायाचे बाबतीत सर्वस्वी आपुलकीच्या दृष्टीने त्याकडे पाहिले पाहिजे. ह्यासंबंधांत परिषदेने कित्येक विधायक सूचना केल्या आहेत त्यांचा स्वीकार सरकार करील अशी आम्हांस आशा आहे.

परिषदेचे इतर ठराव

ज्या टापूमध्ये प्रांतिक किंवा जिल्हा बँकांकडून कर्जनिवारण कायद्यासाठी येणाऱ्या शेतकऱ्यांस पिके काढण्यासाठी हंगामी कर्ज मिळण्याची सोय नाही तेथे मल्टिपर्पज सोसायट्या व सरेदी-विक्री संघ ह्यांनी ती सोय करावी असे परिषदेने सुचवले आहे. लांब मुदतीची कर्जे जुन्या देण्याच्या फेडीसाठी किंवा कर्ज निवारणाच्या हतेबंदीसाठी जिल्हा बँकांनी देऊ नयेत. हे कार्य जमीन महाणाच्या बँका करित असल्याने असली कर्जे त्यांनीच द्यावी आणि जरूर तेथे ती जिल्हा बँकांच्या मार्फत द्यावीत अशीहि परिषदेची शिफारस आहे. अलीकडे अर्बन बँकांकडील ठेवी वाढल्या आहेत आणि हा पैसा किफायतशीर पण सुरक्षित रीतीने गुंतवला जाणे आवश्यक झाले आहे. ह्या बाबतीत त्यांस योग्य वाव दिला जावा ह्या हेतूने ट्रस्टी सिव्हरिटीज, रोकड व कर्जे ह्यांतील गुंतवणीचे प्रमाण काय रहावे ह्याविषयी परिषदेने शिफारस केली आहे. तसेच, अर्बन बँकांच्या व्यवहाराचे क्षेत्र

विस्तृत करण्यांत यावे असा अभिप्रायहि एका ठरावांत व्यक्त केलेला आहे. शेतीच्या मालावर तो विक्रीस पूर्ण तयार व्हावा म्हणून जरूर असलेले संस्कार करणे आणि औद्योगिक व्यवहारांस सहाय देणे ह्या कार्याकरितां सास सोसायट्यांच्या स्थापण्याची आवश्यकता भासू लागली असून त्याकरितां औद्योगिक बँकाहि काढण्याची कल्पना पुढे आली आहे. परिषदेने ती उचलून घरली आहे. बँकांच्या नोकरांची लायकी, पगार, रजा इत्यादि बाबतीत त्यांनी नियम करावे असे परिषदेच्या एका ठरावांत सुचवण्यांत आले आहे. मुंबई शहरातील विशिष्ट सोसायट्यांस त्यांना आपले हिशेब सरकारमान्य पण स्वतंत्र धंदेवाल्या ऑडिटर्सकडून तपासून घेण्याची मुभा दिली आहे. ह्या पद्धतीचा मुंबईच्या बाहेर विस्तार केला जावा असे मतहि परिषदेने व्यक्त केले आहे. नवीन सहकारी संस्था काढण्याचे काम सध्या सहकारी खातेच मुख्यत्वे करून घेतले. त्याचा उठाव त्वरित व्हावा ह्यासाठी प्रांतिक इंस्टिट्यूटने जिल्हा बँकांच्या सहायाने ह्या कार्यात पुढाकार घ्यावा आणि त्याकरितां ह्या बँकांच्या उद्देशांत जरूर तो बदल केला जावा असेहि एका ठरावांत सुचवण्यांत आले आहे. अर्बन बँकांच्या दायरेकटारांनी कर्जांचे बाबतीत जामिनकीची जबाबदारी स्वतःवर घेऊ नये असा अभिप्राय परिषदेच्या मागील अधिवेशनांत नमूद करण्यांत आला होता, त्याची पुनरुक्ती करण्यांत आली असून ताद्विषयक शक्ये व मतभेदाचे निराकरण झाले आहे.

सरदया समितीचा रिपोर्ट तयार झाला

हिंदुस्थान सरकारने सहकारी नियोजन समितीची नेमणूक काही महिन्यांपूर्वी केली. तिचे अध्यक्ष मुंबई प्रां. सहकारी बँकेचे चेअरमन, श्री. आर. जी. सरदया हे आहेत. सहकारी संघटनेचा विचार अखिल भारतीय भूमिकेवरून केला जावा, ह्या दृष्टीने प्रस्तुत समितीची नेमणूक झाली आणि तिचे काम आतां पूर्ण झाले आहे. सरकारास सादर करावयाचा आपला रिपोर्ट कमिटीने तयार केला आहे. त्या रिपोर्टाची सुमारे २५९ पृष्ठे झाली असून, त्यांत सबंध हिंदुस्थानातील सहकारी चळवळीचा सर्वांगीण विचार करण्यांत आला आहे आणि युद्धोत्तर काळांत ही चळवळ भक्कम पायावर अधिष्ठित व्हावी ह्या दृष्टीने सूचना केलेल्या आहेत असे समजते. इंपीरिअल कौन्सिल ऑफ अॅग्रिकल्चरल रिसर्चच्या घर्तावर एक सहकारी संशोधन केंद्र निर्माण करण्यांत यावे अशीहि समितीची एक शिफारस असल्याचे कळते. शेतीचे उत्पादन, दूध-पुरवठा, मालाचा उठाव, पतपेढ्या, औद्योगिक उत्पादन, सेडेगावी उद्योगधंदे, गृहमंडळ्या, विमा, इत्यादींची सहकारी संघटना व व्यवस्थापकांचे शिक्षण, वगैरे प्रश्नांचाहि समितीने तपशीलवार विचार केला आहे.

जनरल इन्शुरन्स कंपन्यांपुढील प्रश्न

आग, मोटार, अपघात, इत्यादींच्या (जनरल) विम्याचे काम करणाऱ्या हिंदी विमा कंपन्यापुढे सर्व कमी करण्याचा प्रश्न आतां प्रामुख्याने उभा आहे. हिंदुस्थान सरकारने ह्या संबंधांत कायद्याची तरतूद करावी, असे त्यांचे म्हणणे आहे. परंतु, अशा कायद्याची वाट न पहाता, सहमताने त्यांनी आपण होऊन सर्व कमी करण्याचा निश्चय केला आहे. १९३९ पूर्वी जनरल विम्याचे काम करणाऱ्या १६ हिंदी कंपन्या होत्या. आतां त्यांची संख्या ५४ झाली आहे आणि युद्धजन्य फुगलेल्या किंमती उतरल्या म्हणजे त्यांस मिळणारे काम त्या प्रमाणांत स्वाभाविकच कमी होईल आणि हप्त्यांचे उत्पन्न उतरेल. प्रत्येक कंपनीस तिच्या आर्थिक पात्रतेप्रमाणे काम मिळेल ह्या दृष्टीने उपलब्ध कामाची वांटणी करण्यांत यावी म्हणजे भरमसाट सर्व टळेल अशी सूचना विमा कंपन्यांच्या असोसिएशनच्या अध्यक्षांनी केली आहे.

सहकारी चळवळीच्या वाढीची दिशा

ऋणविमोचन कायद्याचा परिणाम

लेखक:—रावसाहेब य. व. खोले, एल. एस. जी. डी.,
वेअरमन, पुणे सें. को. बँक लि.

शेतकरी समाजाचे आर्थिक जीवन सुधारण्याच्या दृष्टीने त्यास कर्जमुक्त करण्यासाठी सन १९३९ साली ऋण विमोचन कायदा आपल्या इलाख्यांत पास झाला व त्याची अंमलबजावणी आतां इलाख्यांतल बऱ्याच तालुक्यांना लागू करण्यांत आली आहे. या कायद्याचे उद्देश शेतकऱ्यांचे जुने कर्ज कमी करून त्यास कर्जातून ऋणमुक्त करावयाचे हे आहे. या कायद्यामुळे आर्थिक जीवनांत त्याचप्रमाणे सहकारी चळवळीचे दृष्टीने बरीच क्रांति होईल असे दिसते. सहकारी दिनानिमित्त पुणे येथे भरलेल्या जाहीर सभेत मी या प्रश्नाची चर्चा केलीच आहे. ऋणविमोचन कायद्याचा फायदा घेणाऱ्यांना यापुढे शक्य ते कर्ज सहकारी सोसायट्यांकडून अगर अधिकृत अशा सावकारांकडून मिळणार असून शेतीच्या मालाची विक्रीहि सहकारी संस्थांमाफत होईल. परंतु यांत कांहीं महत्त्वाच्या गोष्टींचा विचार व्हावयास पाहिजे. असे वाटते? शेतकऱ्यांस केवळ शेतीचे कामासाठी कर्ज लागते असे नाही तर त्यास त्याच्या जीवनोपयोगी व संसारास उपयोगी अशा अनेक बाबींसाठी कर्ज लागते व ते कर्ज त्यास यापुढे मिळणे कठीण होईल असे दिसते. तसेच त्याच्या शेतीच्या मालाची ठराविक आर्थिक किंमत मिळण्याची शक्यता त्यास कायद्याने निर्माण झाल्याशिवाय या कायद्याप्रमाणे त्यास फायदा मिळेल असे वाटत नाही. या कायद्यामुळे मध्यवर्ती सहकारी संस्थेस कार्यक्षेत्र जरी निर्माण झाले असे मानले तथापि त्याबाबत येणारी जबाबदारी सरकारने मान्य केलेल्या संरक्षणापेक्षा जास्तच आहे असे म्हणावयास हरकत नाही. याशिवाय महत्त्वाचा असा मुद्दा की या कायद्यामुळे नाममात्र होणारे सभासदांचा सहकारी चळवळीवर कितपत विश्वास असणार किंवा ती मते त्यांस किती रुचणार आहेत? सहकारी चळवळीच्या सुरवातीस ज्याप्रमाणे उत्साहाचे भरांत कांही संस्था निर्माण झाल्या व त्यांचे व्यवहारासंबंधी जे परिणाम बरेच दिवस भोगावे लागले तशी परिस्थिती निर्माण न होण्याची दक्षता सर्वांनीच घेतली पाहिजे. मध्यवर्ती सहकारी संस्थेजवळ जरी विपुल भांडवल असले तरी ते उर्वेदीदारांचे आहे व उर्वेदीदारांचे संबंध लक्षांत घेतो त्यांचा पैसा सुरक्षितपणे गुंतवता येईल असाच गुंतविला गेला पाहिजे.

सहकारी खाते व सहकारी चळवळीतील कार्यकर्ते यांचा दृष्टिकोन एक असावयास पाहिजे. सहकारी चळवळीतील कार्यकर्त्यांची कांही प्रसंगी बरीच निराशा होते. सहकारी चळवळ ही पूर्णपणे घड बिनसरकारी लोकांची नाही व घड सरकारीहि नाही असा आक्षेप घेतला जातो व त्यांत बराच तथ्यांश दिसतो. यासाठी अशी एक सूचना केवळ निराश भावनेनेच सुचविली आहे की दुहेरी नियंत्रणाऐवजी एकटें सरकारी संपूर्ण नियंत्रण असावे व त्याने सहकारी चळवळीचे नेतृत्व व नियंत्रण पत्करावे. या बाबतीत असे म्हणावे लागते की ही चळवळ लोकांचे हातांत संपूर्णपणे असावी. सरकारने त्यास पाठिंबा देऊन तिचा विकास व विस्तार करण्याचा प्रयत्न करावा व त्याचप्रमाणे केवळ सहकारी खाते यासच ही चळवळ आपली आहे असे न वाटता सरकारच्या सर्व खात्यांना या चळवळीसंबंधी आपलेपणा वाटावयास पाहिजे अशी परिस्थिती निर्माण झाली पाहिजे.

व्ही. पी. बेडेकर
आणि सन्स लि.
मुंबई.
मसाल्याचे
व्यापारी
पुणे एजंट—
द. ना. हेजीब

नोगीचे
डोंगर
छाप
शुद्ध निलगिरी तेल.

नोगी आणि कं. मुंबई ४

—एक्झिमाईट—

* इसबावर रामबाण उपाय *

—सोल सेलिंग एजंटस्—

दि पूना इंडस्ट्रियल एजन्सीज लि.

४७९, बुधवार, पुणे २.

ह्या पत्त्यावर मागणी करावी.

डोंगर
याच्या
बालामृतानि
अशक्त मुले
सशक्त होतात.

लहान
मुलांकरिता

आर्को

गोड
—एरंडेल—
वापरा

: लक्ष्मी एजन्सी :

मंगळवार पेठ, कोल्हापूर

‘अर्थ’ ग्रन्थमाला.

- १ बँका आणि त्यांचे व्यवहार
- २ हिंदुस्थानची रिझर्व्ह बँक
- ३ व्यापारी उलाढाली
- ४ सहकार

शेअर बाजार

(श्री. व. वि. लोणकर, एस्. ए. बी. कॉम्प., शिवाजी नगर, पुणे ५)

२८-२९ तारखेस बाजारांत तेजीची भयंकर मोठी छोट येऊन गेली त्यास मुख्यतः कारण हो. जॉन मयाई ह्यांनी फ्रादलेले, झापुटील ५-७ वर्षांमध्ये लोखंड-पोलादाला मार्गे पहाण्याचे कारण नाही, हे उद्गार कारणीभूत झाले. ह्याबरोबरच, बरीचशी मंडळी मंदीच्या व्यवहारामध्ये होती. त्यांना चढत्या भावामध्ये कापणे माग पडल्याने तेजीची परमावधि झाली. स्टीलबरोबर गिरण्या-सुद्धा बऱ्याच उचलल्या गेल्या. ढाईंग २११३, सिष्टिक्स ३३२, कोकिलू ६५२, पोदार ३५७ असे चढले. लढाई चालू असतांना बाँबहल्ल्याच्या भीतीमुळे टाटाचे भाव बरेच दबून होते; ती भीति आतां नाहीशी झालेली आहे. चलन-विकास एकसारखा चालूच आहे. परदेशी कारखानदारांपासून चढाओढीचे भय पुढील तीन-चार वर्षे तरी नाही. म्हणून, भाव तेजीत येऊन कायम टिकावेत असे मत व्यक्त केले जात आहे. वास्तविक, हा विचार दोन-तीन महिन्यांपूर्वीहि होताच. त्यांत नवीन कांहीं नाही. तेजीला मयाईचे भाषण निमित्तमात्र झाले आहे. सध्या इतके भाव बरती असतांना नव्या खरेदीचे भानगर्हांत पडू नये, असे स्पष्ट सांगवेंसे वाटते.

आणखी कालचे खोदा

हिंदुस्थानांत कालव्यांचे महत्त्व किती मोठे आहे ह्याची मनोरंजक माहिती व्हाइसरॉय लॉर्ड वेव्हेल ह्यांनी दिली येथील आपल्या भाषणांत नुकतीच सांगितली. हिंदुस्थानांतील पाट्याण्याखालील क्षेत्र ७ कोटी एकर आहे. अमेरिकेतील तत्सम क्षेत्र त्याच्या एक तृतीयांशाइतकेच आहे. अमेरिका, रशिया, मेक्सिको, जपान, इजिप्त, इटली, स्पेन, फ्रान्स, चिली व जावा ह्या देशांत कालव्यांची प्रगति पुढेकडच झालेली आहे. परंतु त्या सर्वांत जेवढे क्षेत्र कालव्यांच्या पाण्याने भिजते त्यापेक्षा अधिक क्षेत्रास हिंदुस्थानांतील कालवे पाणी पुरवितात. हिंदुस्थानांतील कालवे एका रेषेत सरळ एकापुढे एक असे लावले तर ते संबंध जगास तीनदां वेढा देतील. कालव्यांचे बाबतीत हिंदुस्थान किती पुढे आहे, हे ह्यावरून दिसून आले तरी त्यांत अद्याप कितीतरी सुधारणा व्हावयास हवी आहे. धान्याचे उत्पादन वाढवून दुष्काळास आळा घालण्याचे कामी त्यांची विशेष कामगिरी होण्याजोगी आहे. त्यास लागणारे द्रव्य मिळण्यास अडचण पडू नये, असे व्हाइसरॉय म्हणाले.

“कालव्याखालील क्षेत्रांत चान्यासाठी ज्यास्त क्षेत्रास परवानगी द्या”

“शेतकऱ्याने आपल्या जमिनीच्या सात अष्टमांश जागेत अन्नधान्य घेतले पाहिजे, असे सरकारने जाहीर केले आहे. उरलेले एक अष्टमांशाचे क्षेत्र बैल बोरेंना लागणारा चारा करण्यासाठी पुरेसे पडणार नाही. फूड अँक्ट करतांना ह्या गोष्टीचा पुरेसा विचार झालेला नाही. इतर विभागांपेक्षा कालव्यांचे विभागांत शेतीस ज्यास्त बैलांची आवश्यकता असते व त्यांस सुद्ध राखण्यासाठी लुसर्नसारखा चाराहि लावावा लागतो. हे सर्व लक्षांत घेऊन कालव्याखालील प्रदेशास विशेष सवलत मिळावी.”— मुठा कॅनॉल इरिगेटर्स असोसिएशनने वरील प्रकारचा एका ठराव संमत करून सरकारकडे पाठविला आहे.

कर्जनिवारण कायद्याचा प्रचार

मोहोळ

तारीख १२-१०-४५ रोजी मोहोळ येथे सायंकाळी ९-३० वाजता मे. एम्. व्ही. नाईक अब्दल कारकून तो मोहोळ याचे अध्यक्षतेखाली कर्जनिवारण कायद्यासंबंधी मोठी सभा झाली. सभेत मे. शेखसाहेब डि. को. ऑफिसर, ह्यांचे मुख्य भाषण झाले. तसेच ता. १८-१०-४५ रोजी अनगर तो माढा या गांवां मे. शेखसाहेब डि. को. ऑफिसर यांनी वरीलप्रमाणेच सभा भरवून तेथील शेतकऱ्यांना माहिती दिली.

माळशिरस तालुका

माळशिरस तालुक्यामध्ये गेले मे १९४५ ला कर्जनिवारण कायदा लागू करणेत आला. याची मुदत ता. ३१-१०-४५ ला संपली. या मुदतीत तालुक्यामध्ये एकूण २६५९ दावे तदतजोड बोर्डाकडे दाखल करणेत आले. त्यामध्ये धनकोचे अर्ज १५०४ व रिणकोचे अर्ज ९३२ व कोटांकडून वर्ग होऊन आलेले दावे व दरसास्ती २२३ आहेत. याचे सर्व श्रेय मे. देशाडे असि. रजिस्टर साो., मे. भोसले मामलदार साो., मि. पाटील दयाक इन्स्पेक्टर साो., मि. अब्दुल सुपरवाय-दर मि. माने व ग्यानेजर चांगण नानेपुंने सेल सोसायटी व इतर सात्याचे अधिकारी यांचेकडे आहे. शेवटच्या महिन्यांत शेतकऱ्यांना अर्ज देण्याची गैरसोप होऊ नये म्हणून नानेपुंने सेल युनियनने आपला दोन पगारी माणसे माळशिरस कॅम्पेस कचेरीमध्ये मोफत अर्ज लिहिणेत ठेविली व त्यांनी फक्त रिणकोचे ३०० अर्ज लिहिले. याशिवाय शेवटच्या आठ-वड्यांत सुपरवायसिंग युनियनने निवडक ७ सेक्रेटरींना बोलावून त्यांचेकडून शेतकऱ्यांचे अर्ज लिहून देणेचे काम उत्तम तऱ्हेने पार पाडले. अशा तऱ्हेने कॅम्पेस आणि सहकारी संस्था यांनी सहकार्याने काम केल्याने कोणत्याही शेतकऱ्यांना या तालुक्यामध्ये अर्ज देणेबाबत व लिहिणेबाबत गैरसोप भासू दिली नाही.

करंजाळी (पेठ महाल)

करंजाळी येथे मे. दिवेकर, प्रांत ऑफिसरसाो. पेठ महाल याचे अध्यक्षतेखाली ता. २३-१०-४५ रोजी कर्जनिवारण कायदा प्रचार सभा झाली. सभेत डॉ. देसाई, ऑर्डिटर व रि. ऑफिसर दि. व. बंधेकर, रावसाहेब पी. जी. कुलकर्णी, इत्यादींची भाषणे झाली.

झाडूवाले व मजूर पुरविण्यास नकार

ब्रह्मी सरकारने हिंदुस्थान सरकारपाशी रंगूनचे रस्ते झाडण्यासाठी दोन हजार झाडूवाले व आराकानमधील भातशेतीसाठी २५ हजार हिंदी मजूर मागितले होते. परंतु हिंदुस्थान सरकारने ही मागणी पुरविण्याचे नाकारले आहे.

मद्रासच्या शर्यती व निवडणूक

मद्रास येथे मध्यवर्ती विधिमंडळाची निवडणूक १ डिसेंबर रोजी झाली. त्यानिमित्त त्या दिवशी होणाऱ्या घोड्यांच्या शर्यती बंद कराव्यात, अशी विनंती मद्रासच्या नगराध्यक्षाने मद्रास सरकारला केली होती. परंतु सकाळी ७ वाजल्यापासून मतदान असल्यामुळे घोड्यांच्या शर्यती बंद करण्याची जरूर नाही असे मद्रास सरकारने उत्तर दिले.

सर्व हिंदी खेड्यांसाठी रेडिओ

हिंदुस्थानांतील सात लक्ष खेड्यांना एक एक रेडिओ सेट व त्या रेडिओना बातम्या व करमणुकीचे कार्यक्रम पुरविण्यासाठी १३० रेडिओग्रुहें उभारण्याचा हिंदुस्थान सरकारचा बेत आहे.

कापसाची पैदास कमी होणार

यंदाचे साली जगांत गेले बारीस वर्षात झाली नव्हती इतकी कमी कापसाची पैदास होणार आहे. यंदाचे वर्षी जगांत फक्त दोन कोट सव्विस लक्ष गांठी कापूस पैदा होईल, १९४४ साली कापूस दोन कोट चव्वेचाळीस लक्ष गांठी झाला होता. पांच वर्षीपूर्वी हीच पैदास तीन कोट दहा लक्ष गांठी होती. हिंदुस्थानांत मात्र हीच पैदास गतवर्षापेक्षा तीन लक्ष पस्तीस हजार गांठी अधिक होईल.

सहकारी दिनानिमित्त सभा

साक्री

साक्री तालुका को-ऑपरेटिव्ह सुपरवायझिंग युनिअनतर्फे साक्री येथील वेल्स लायब्ररीचे हॉलमध्ये ता. ३११११९५ रोजी माझें येथील श्री. त्र्यंबक दिगंबर पाटील, तालुका ऑनररी ऑर्गनायझर व सहकारी चळवळीतील एक प्रमुख कार्यकर्ते यांचे अध्यक्षतेसाली सहकारी दिन साजरा करण्यांत आला.

इशान्तवन व स्वागतपर पद्य झाल्यानंतर कुमार मधुकर रामचंद्र शुक्ल (५५ १२) यांचे शैलाविक्री व तेल पुरवठा सोसायटी काढणें किती आवश्यक आहे या विषयावर मुद्देसूद असें भाषण झालें. त्यानंतर तालुक्यातील प्रमुख कार्यकर्त्यांपैकी श्री. सिताराम गोविंदप्पा व सुपरवायझिंग युनिअनचे सुपरवायझर श्री. रा. वा. शुक्ल यांची समयोचित भाषणें झालीं.

वांगी

सानापूर तालुका को. ऑ. सुपरवायझिंग युनियनतर्फे वांगी येथे सहकारी दिन समारंभ मे. आप्पासाो माधवराव पवार यांचे अध्यक्षतेसाली साजरा करण्यांत आला. सदर मे. राजाराम बाळाजी पाटील चेअरमन, मे. इन्स्पेक्टरसाहेब प्रो. को. ऑ. बँक शाखा किल्लोस्करवाडी, सदर युनियनचे सुपरवायझर मि. एम्. ए. फार्णे, मे. दादू रामा जाधव यु. क. मॅबर, मे. कोंडीबा दादासाो. मोहिते वांगी सो. वे. कमिटी मॅबर वगैरे वक्त्यांची सहकायांवर भाषणें झालीं.

धुळे

राजवाडे मंडळाचे पटांगणांत मे. एम. सी. शाह, बी. ए., एलएल. बी., डिस्ट्रिक्ट आणि सेशन जज्ज यांचे अध्यक्षतेसाली सहकारी दिन साजरा करण्यांत आला.

मे. डि. को. ऑफिसर धुळे, मे. अ. रजिस्ट्रार धुळे, रावसाहेब रणसिंग, मे. एस. टी. मोरे, वार-अॅट-लॉ, श्री. मट वकील, श्री. मुघोळकर, श्रीमती सुशीलाबाई रानडे, व श्री. एम. आर. काळे, सितिअर इन्स्पेक्टर यांनी सहकारी चळवळीसंबंधी भाषणें केलीं.

माळशिरस

माळशिरस येथील चावडीसमोर सहकारी दिनाची सभा साजरी करण्यांत आली. मि. अवचट सुपरवायझर, सहकारी चळवळीचे या तालुक्यातील आय प्रवर्तक मे. नानासाो. कुलकर्णी, मे. भोसले मामलेदार, मे. जोशी वकील व मे. तात्यासाो. कुदळे यांची भाषणें झालीं.

सांगोला

डिस्ट्रिक्ट बोर्ड ऑफ को-ऑपरेटिव्ह सुपरवायझिंग युनियन्स लि. सोलापूरच्या एज्युकेशनल कमिटीच्या व पंढरपूर व सांगोला तालुका को-ऑपरेटिव्ह सुपरवायझिंग युनियनचे विद्यमाने तारीख ३ रोजी सांगोला येथे सहकारी दिन मे. पी. एन. उमरीसाहेब, कलेक्टर सोलापूर यांचे अध्यक्षतेसाली साजरा करण्यांत आला.

मे. डिस्ट्रिक्ट को-ऑपरेटिव्ह ऑफिसरसाहेब सोलापूर यांचे स्वागतपर भाषण झाल्यानंतर रा. फुगारे, चेअरमन पंढरपूर तालुका को-ऑपरेटिव्ह सुपरवायझिंग युनियन यांनी मुख्य ठराव मांडला. त्यावर रा. बेले, रा. व. परिचारक, रावसाहेब पतंगे, बँक इन्स्पेक्टर श्री. जोशी, इत्यादींची भाषणें झालीं.

पुणे जिल्हा व शिरूर तालुका को. सु. बोर्ड

एज्युकेशन-कमिटी, पुणे जिल्हा को. सु. युनियन्स बोर्ड व शिरूरहवेली ता. को. सु. युनियन पुणे यांचे तर्फे मे. डब्ल्यू. डी. साळुंसे असिस्टंट रजिस्ट्रार को. सो. पुणे यांचे अध्यक्षतेसाली सहकारी दिन साजरा करण्यांत आला. सदर प्रसंगी मे. रावसाहेब य. द. सोले, चेअरमन, पुणे से. को. ब्यांक, मे. रावसाहेब जी. एम. काळभोर, मे. एस. आर. पाळंदे, मे. ओगले, व मे. जे. टी. सावंत इनामदार, चेअरमन, एज्युकेशन कमिटी यांची समयोचित भाषणें झालीं.

मुंबई इलाख्यातील सहकारी चळवळीच्या केंद्रस्थानी असलेली

शेतकऱ्यांची प्रांतिक बँक

महणजेच

बॉम्बे प्रॉव्हिन्शियल को-ऑपरेटिव्ह बँक, लि.

(सहकारी कायद्यान्वये नोंदलेली)

स्थापना १९११.

मुख्य कचेरी-सर विठ्ठलदास ठाकरसी मेमोरिअल बिल्डिंग, ९, बँक हाउस लेन, कोट मुंबई.

टेलिफोन नं. २५४६१

तारेचा पत्ता 'फार्मर बँक'

अधिकृत मांडवल :: रु. २५,००,०००

काढलेलें मांडवल :: रु. २२,००,०००

मरलेलें मांडवल :: रु. १९,८९,५००

सेळतें मांडवल रु. ५,००,००,००० वर

.....शाखा व उपशाखा.....

१ सानारा (जि. सानारा)	२४ लासलगांव (जि. नाशिक)
२ कऱ्हाड "	२५ मालेगांव "
३ किल्लोस्करवाडी "	२६ नांदगांव "
४ कोरेगांव "	२७ घाटी "
५ इस्लामपूर "	२८ सटाणा "
६ शिराळे "	२९ येवले "
७ तासगांव "	३० मनमाड "
८ वाई "	३१ धुळे (जि. पश्चिम सानदेश)
९ लोणंद "	३२ दोंडाईचे "
१० भिवंडी (जि. ठाणे)	३३ नंदुरवार "
११ कल्याण "	३४ साक्री "
१२ पालघर "	३५ शहादें "
१३ अकलूज (जि. सोलापूर)	३६ शिरपूर "
१४ अहमदनगर (अहमदनगर)	३७ शिंदसेडे "
१५ बेलापूर रोड "	३८ तळोदें "
१६ कोपरगांव "	३९ भरदाणा "
१७ पाथडी "	४० दोहद (जि. मडोच व पंचमहाल)
१८ राहुरी "	४१ गोध्रा "
१९ शेवगांव "	४२ झालोद "
२० बीबोरी "	४३ पनवेल (जि. कुलाबा)
२१ बेलापूर (गाव) "	४४ नाडियाद (जि. सेडा)
२२ विरमगांव (जि. अहमदाबाद)	४५ आनंद "
२३ नाशिक (जि. नाशिक)	४६ थोरसाड "

या बँकेत मुदतीच्या, चालू व सेव्हिंग बँक ठेवी स्वीकारल्या जातात आणि इलाख्यातील बहुतेक सर्व प्रमुख ठिकाणी हुंडीचा व्यवहार केला जातो.

या बँकेत येणारा पैसा, शेतकरी व इतर अल्प उत्पन्नाचे लोक, यांच्या प्रत्यक्षपणे उपयोगी पडतो.

पूर्ण माहितीकरिता हेड ऑफिस अगर शाखा-कचेऱ्यांस लिहा.

व्ही. एल. मेहता,
मॅनेजिंग डायरेक्टर.